

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Sote-maakuntarakennelaki ja sote-maakuntalaki – Aluejako ja hallinto

Hallitusneuvos Auli Valli-Lintu, STM

Sote-uudistus

Sote-maakunnat

Sote-maakuntia on yhteensä 21.

- Varsinais-Suomen sote-maakunta
 - Satakunnan sote-maakunta
 - Kanta-Hämeen sote-maakunta
 - Pirkanmaan sote-maakunta
 - Päijät-Hämeen sote-maakunta
 - Kymenlaakson sote-maakunta
 - Etelä-Karjalan sote-maakunta
 - Etelä-Savon sote-maakunta
 - Pohjois-Savon sote-maakunta
 - Pohjois-Karjalan sote-maakunta
 - Keski-Suomen sote-maakunta
 - Etelä-Pohjanmaan sote-maakunta
 - Pohjanmaan sote-maakunta
 - Keski-Pohjanmaan sote-maakunta
 - Pohjois-Pohjanmaan sote-maakunta
 - Kainuun sote-maakunta
 - Lapin sote-maakunta
 - Itä-Uusimaan sote-maakunta
 - Keski-Uusimaan sote-maakunta
 - Länsi-Uusimaan sote-maakunta
 - Vantaa-Keravan sote-maakunta
- Helsingin kaupunki vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä alueellaan. Helsinki ei kuulu mihinkään sote-maakuntaan.
 - HUS-maakuntayhtymä olisi järjestämisvastuussa niistä vaativan erikoissairaanhoidon toiminnoista, joista laissa erikseen säädettäisiin tai joista sovittaisiin järjestämissopimuksessa.

Aluejako

- Uudistuksen jälkeen on yksi maakuntajako, joka toimii sote-maakuntien lisäksi myös maakunnan liittojen toimialueena ja valtion aluehallinnon aluejakojen pohjana. (pl. Uusimaa)
- Voimaanpanolaissa säädetään maakuntajaosta sekä sote-maakunnista uudistuksen voimaantullessa.
- Sote-maakunnista Uudenmaan maakunnan alueella säädetään erikseen.
- Lausuntokierrokselle lähtevässä hallituksen esitysluonnoksen pohjana on, että Itä-Savon sairaanhoitopiirin kunnat (Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava) siirtyisivät osaksi Pohjois-Savon maakuntaa.
 - Hallituksen esitysluonnos sisältää asiaa yksityiskohtaisesti käsittelevän vaikutusarvioinnin taustamuistion
 - Tämä aluejaon muutos koskisi myös maakunnan liittoja, ELY-keskuksia, käräjäoikeuksien tuomiopiirejä ja eduskuntavaalien vaalipiirejä.
- Maakuntajakoa koskevasta em. Savon kuntien suuntautumisesta kysytään lausuntokierroksella ja asiasta linjataan lausuntokierroksen jälkeen.

Sote-maakuntien hallinto

- Sote-maakuntien toimintaa, hallintoa ja taloutta koskevista asioista säädetään sote-maakuntalaissa.
- Sote-maakuntalain säännökset ovat yleisiä ja jättävät maakunnan tarkemman organisaatorakenteen maakuntavaltuuston päätettäväksi
- Sote-maakunnan ylin päättävä toimielin on vaaleilla valittava valtuusto ja sote-maakuntalaissa on säännökset asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamiskeinoista.
- Keskeisimmät muutokset edellisen kauden lakiehdotukseen verrattuna
 - Sote-maakunnalla on rajattu yleinen toimivalta ja sen tehtävänä on sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoiminen järjestäminen.
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjän ja tuottajan lakisäätteistä erottelua ei ole.
 - Sote-maakuntayhtymä on mahdollinen eräissä tukipalveluissa.
 - Ympäristöterveydenhuollon tehtäviä ei sisällytetä sote-maakunnan tehtäviin.

Sote-järjestämislaki ja Uudenmaan sote-järjestämislaki

– keskeiset ehdotukset

Sote-uudistus

Soveltamisala ja peruslähtökohdat

- Sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erikoistason järjestämisvastuu siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä sote-maakunnille
 - Sairaanhoidopiirit ja erityishuoltopiirit (myös Kårkulla) puretaan
 - Myös opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut siirtyvät sote-maakuntien järjestämisvastuulle
 - Ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu jää kunnille
 - Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen olisi sote-maakuntien lisäksi myös kuntien tehtävänä
- Sote-järjestämislakia sovelletaan sote-maakuntiin, joihin rinnastetaan myös Helsingin kaupunki, sekä tietyiltä osin HUS-maakuntayhtymään
 - Sote-järjestämislaissa säädetään rakenteista ja järjestämisvastuusta, substanssilaeissa palveluista
- Sote-järjestämislaki on yleislaki ja Uudenmaan osalta sitä sovelletaan siltä osin kuin sote-maakunnilla, Helsingillä ja HUSilla on järjestämisvastuu

Sote-maakunnan järjestämisvastuu

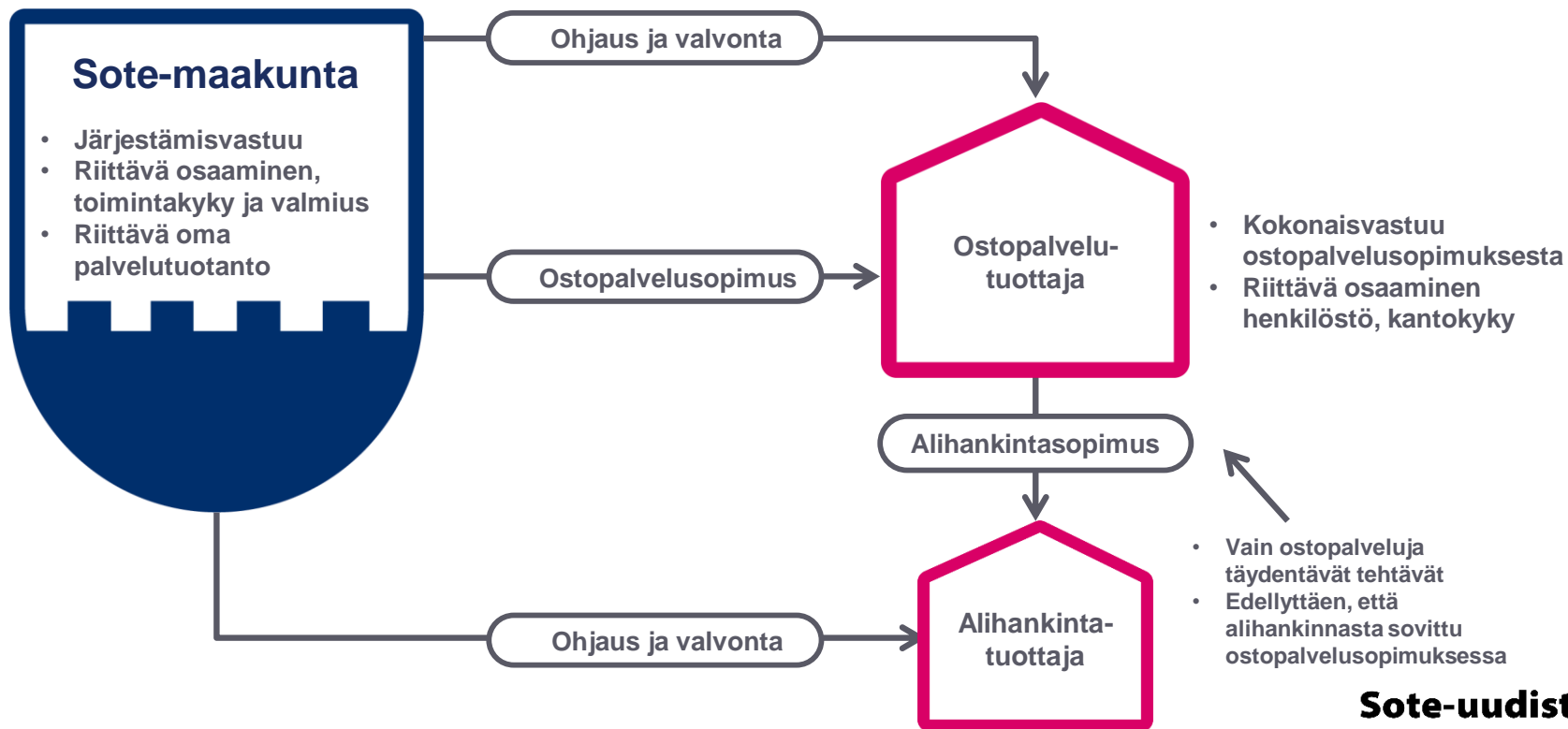
- Järjestämisvastuuseen sisältyy
 - Vastuu lakisääteisistä tehtävistä ja päätöksenteko palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä ja tuottamistavoista
 - Tuottamisen valvonta
 - Viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttäminen (julkisen vallan käyttö)
 - Vastuu palvelujen lisäksi mm. ennaltaehkäisevästä sosiaali- ja terveydenhuollosta, koulutus- ja tutkimustoiminnasta, poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta sekä huoltovarmuudesta, tartuntatautien torjuntaan liittyvistä tehtävistä jne.
- Sote-maakunnalla oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveystalouden saatavuudesta kaikissa tilanteissa.
- Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi sote-maakunnalla oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö ja muu henkilöstö sekä hallinnassaan asianmukaiset toimitilat, toimintavälineet ja muut tarvittavat toimintaedellytykset.
- Sote-maakunnalla on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palveluntuotanto.

Palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta

- Sote-palveluja voidaan hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta, jos se on tarpeen riittävien ja yhdenvertaisten palvelujen järjestämiseksi sekä tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi
- Hankittavien palvelujen olisi oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa asianmukaisesta toteuttamisesta
- Ostopalveluina ei saisi hankkia:
 - Järjestämisvastuun toteuttamiseen liittyviä tai julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä
 - Sosiaalipäivystystä ja terveydenhuollon ympärivuorokautista yhteispäivystystä
 - Ensihoidon järjestämistehtäviä (myös ensihoidon vastuulääkärin ja kenttäjohtajan olisi oltava virkasuhteessa)
- Sote-maakunta voisi käyttää vastaavin edellytyksin omaan toimintayksikköön (myös ympärivuorokautiseen päivystykseen täydentävästi) vuokratyövoimaa,
 - Vuokratyöntekijä on sote-maakunnan suorassa työnjohdollisessa alaisuudessa
- Hankittaessa perusterveydenhuollon palveluja yksityinen palveluntuottaja voisi tehdä hoidon tarpeen arvioinnin osana asiakkaalle annettavaa hoitoa

Sote-maakunta ja ostopalvelutuottajat

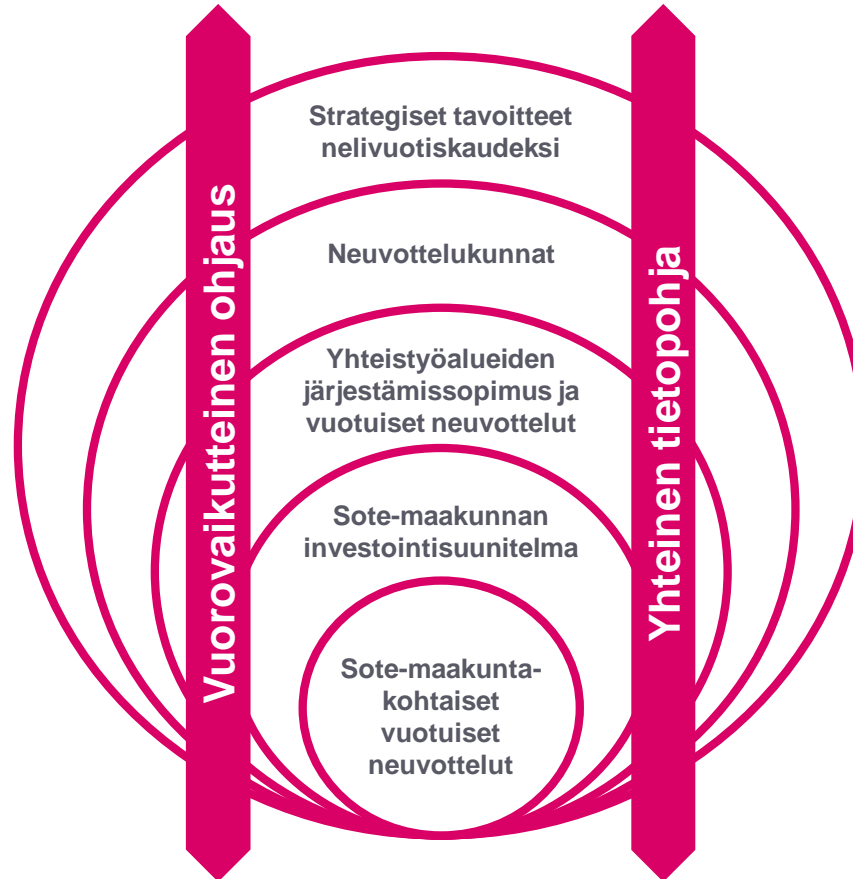
Järjestämismvastuu ja ostopalvelut

- Täsmennetään ostopalveluntuottajaa koskevia vaatimuksia
- Säädetään maakunnan velvollisuudesta ohjata ja valvoa tuottajia ja ottaa huomioon riskienhallinta ostopalvelutilanteissa ja sopimuksissa
- Säädetään yksityisen palveluntuottajan alihankinnan (subdelegoinnin) edellytyksistä:
 - mahdollista alihankkia omaa tuotantoa täydentäviä palveluja
- Säädetään tarvittavilta osin palveluntuottajan ja alihankkijan rikosoikeudellisesta vastuusta ja tehdään tarvittavat viittaukset hallinnon yleislakeihin
- Säädetään hankintapäätöksiä koskevasta perustelovelvollisuudesta: miten järjestämismvastuu ja riskienhallinta on otettu huomioon
- Säädetään järjestämismvastuun toteuttamisen ja ulkoistussopimusten seuranta osaksi STM:n ohjausmenettelyä

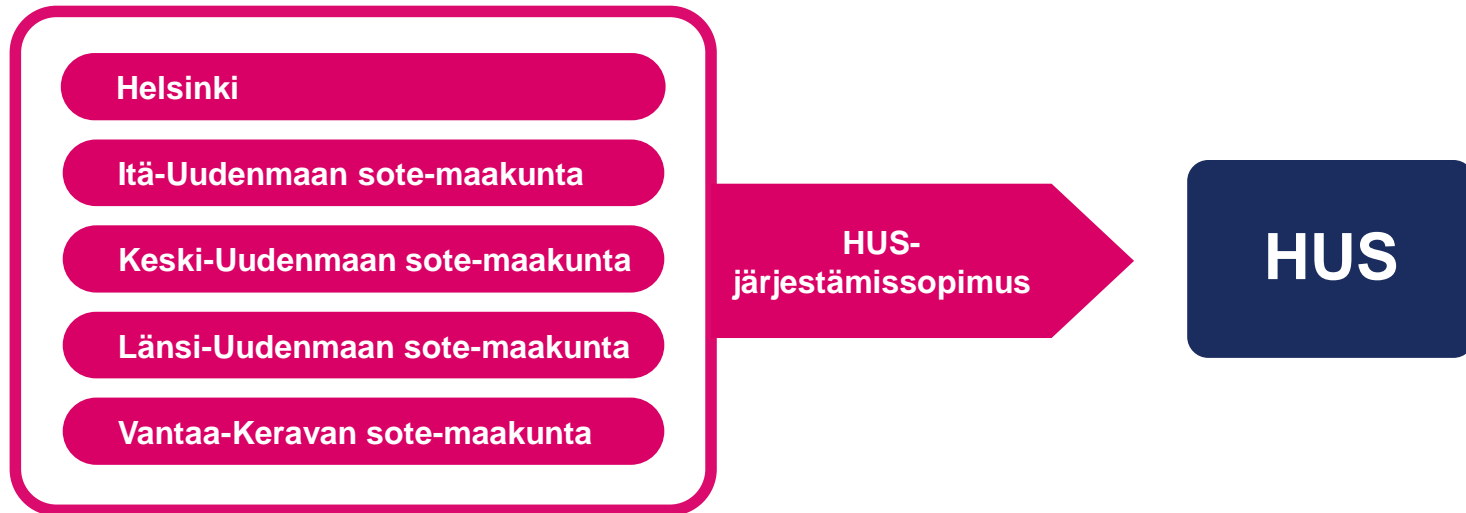
Sote-maakuntien välinen yhteistyö ja yhteistyöalueiden (YTA) ohjaus

- Sote-maakuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä varten on viisi yhteistyöaluetta
- Yliopistollista sairaalaa ylläpitävät Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen sote-maakunnat sekä HUS-maakuntayhtymä kuuluvat eri yhteistyöalueisiin
- Yhteistyöalueelle laaditaan valtuustokausittain sote-maakuntien yhteistyösopimus
- Yhteistyösopimuksen toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain ohjaavien ministeriöiden ja yhteistyöalueen sote-maakuntien välisissä neuvotteluissa
- VN voi päättää sote-maakuntia sitovasti yhteistyösopimuksen sisällöstä siltä osin kuin sote-maakunnat eivät pääse siitä yhteisymmärrykseen tai sopimus ei vastaa laissa säädettyä

Sote-maakunnat ja ohjaus

Järjestämisvastuu Uudellamaalla

- Ensisijainen vastuu lukuun ottamatta HUS:n lakisääteisiä tehtäviä

- Lakisääteiset tehtävät
- HUS-järjestämissopimuksella siirretyt tehtävät

Uudenmaan erilliskorjaus

- Uudellamaalla sovelletaan sote-maakuntiin pohjautuvaa peruskorjausta lukuun ottamatta Helsinkiä, joka kaupunkina vastaisi soten ja pelastustoimen järjestämisestä, ja HUS-maakuntayhtymää, jolla olisi laissa säädettyjä tehtäviä – erityislaki täydentää yleissääntelyä
- Sote-tehtävien rahoitus noudattaisi alueella valtakunnallista mallia ja HUS-maakuntayhtymä saisi rahoituksen sote-maakunnilta perussopimuksessa sovitulla perusteilla.
- Uudenmaan sote-maakunnilla ja Helsingin kaupungilla ensisijainen järjestämisvastuu
- HUSin lailla säädetty järjestämisvastuu koskisi mm.
 - vaativaa ja yliopistosairaalatehtävän edellyttämää erikoissairaanhoidon ja sen järjestämiseksi tarpeellista muuta erikoissairaanhoidon
 - kiireellistä sairaanhoidon ja eräitä muita tehtäviä (esim. ensihoito, varautuminen)
- Lisäksi Uudenmaan sote-maakunnat ja Helsinki ja HUS laatisivat järjestämissopimuksen niiden sote-palvelujen järjestämisestä, joita ei erikseen lainsäädännöllä osoiteta HUSille.
- Uusimaa sote-järjestämissäädöksissä säädetäisiin Helsingin kaupungin talouden eriyttämisestä soten ja pelastustoimen osalta

HUS-maakuntayhtymä

- Lähtökohtana valmistelussa: Muutos toteutetaan siten, että se aiheuttaa mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa tai välittömiä uudelleenjärjestelyjä
- HUS-maakuntayhtymä perustetaan vuonna 2022 Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin hyväksymällä perussopimuksella
 - Perustamisesta säädetään voimaanpanolaissa
 - Sopimus hyväksyttävä 04/2022 mennessä tai valtioneuvosto voi päättää siitä, aikataulu silloin 06/2022
- HUS-maakuntayhtymän perustamisen edellyttämästä valmistelusta vastaa voimaanpanolaissa säädettävä väliaikainen HUS-valmisteluryhmä, joka toimii HUS-sairaanhoidopiirin osana
- HUS-maakuntayhtymään sovelletaan sote-maakuntalaissa säädettäviä sote-maakuntayhtymää koskevia säännöksiä
- Perussopimuksessa sovitaan mm. HUSin ylimmästä toimielimestä ja toiminnan rahoituksesta
- Voimaanpanolain mukaan HUS-sairaanhoidopiirin hallintosääntöä ja terveydenhuoltolain mukaisia lääketieteellisiä määräyksiä sovelletaan HUS-maakuntayhtymässä, kunnes niistä on tehty

Helsingin kaupunki ja taloudenhoitoa koskevat erityissäännökset

- Soten ja pelan talouden hoito eriytetään kaupungin muiden tehtävien hoidosta
 - talousarvio ja –suunnitelma erillinen osa, joka yhdistetään kaupungin talousarvioon ja -suunnitelmaan.
 - laaditaan tilikaudelta erillistilinpäätös, joka yhdistetään kaupungin tilinpäätökseen.
- Soten ja pelan rahoitusta ei voi käyttää kaupungin muun toiminnan rahoitukseen
- VTV:lla tarkastusoikeus soten ja pelan toiminnan osalta
- Sote-maakuntalaissa säädetty arviointimenettely koskee myös Helsingin kaupunkia mutta ei sote-maakuntarakennelain maakuntajakomuutossäätely

Kielelliset oikeudet ja palvelujen kieli

- Kielellisissä oikeuksissa säilytetään lähtökohtaisesti nykytila:
 - yksikielisissä sote-maakunnissa palvelut järjestetään sote-maakunnan kielellä, kaksikielisessä sote-maakunnassa molemmilla kansalliskielillä
 - oikeus käyttää saamen kieltä sote-palveluissa saamelaisten kotiseutualueella ja tietyissä sote-palveluissa Lapin sote-maakunnassa
- Ruotsinkielisten erityisosaamista edellyttävien palvelujen (esim. Kärkullan nykyisten palvelujen) osalta turvataan osaaminen säätämällä kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyövelvoitteesta

Henkilöstön asema uudistuksessa

- Kuntien ja kuntayhtymien palveluksessa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen henkilöstö siirtyy kokonaisuudessaan sote-maakuntien ja sote-maakuntayhtymien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaattein.
- Lisäksi opiskeluhuollon kuraattorit ja koulupsykologit siirtyvät sote-maakuntien ja sote-maakuntayhtymien palvelukseen, palvelut toteutetaan lähipalveluina kuten nykyäänkin.
- Tukipalvelujen henkilöstö siirtyy sote-maakuntien ja sote-maakuntayhtymien palvelukseen, jos tehtävistä vähintään puolet kohdistuu siirtyviin tehtäviin.
- Siirtyminen katsotaan esityksen perusteella liikkeenluovutukseksi
- Kunnallisen palvelussuhdelainsäädännön soveltamisalaa laajennetaan koskemaan sote-maakuntien ja sote-maakuntayhtymien henkilöstöä, joten työnantajan muutos ei vaikuta siirtymishetkellä palvelussuhteen ehtoihin.
- Uudenmaan erillisratkaisun yhteydessä sote-maakuntayhtymäksi muuttuvan HUS-kuntayhtymän ja sote-maakunnan tehtäviä hoitavan Helsingin kaupungin henkilöstön työnantaja ei muutu.
- Perustetaan uusi itsenäinen kuntien ja sote-maakuntien työnantajaorganisaatio.

Sote-uudistuksen toimeenpano- ja voimaanpanolaki

Sote-uudistus

Uudistuksen toimeen- ja voimaantulolaki

1. Tehtäväsiirron ajankohta 1.1.2023
2. Ensimmäinen maakuntajako kuntineen ja sote-maakuntien nimet ja perustaminen
3. Väliaikainen valmistelutoimielin ja HUS-valmisteluryhmä sekä niiden toimivalta ja toiminnan rahoitus
4. Ensimmäiset sote-maakuntavaalit
 - Alkuvuodesta 2022
5. Henkilöstön asema
 - Liikkeenluovutussäännöksiä soveltaminen
6. Omaisuusjärjestelyt kunnilta maakunnille
7. Uudistuksen veroseuraamukset
8. HUS-maakuntayhtymän perustaminen ja Helsingin aseman aloittava tase
9. Erinäiset säännökset
10. Lakien voimaantulo ja kumottavat säännökset

Väliaikainen valmistelutoimielin ja HUS valmisteluryhmä

- Väliaikainen valmistelutoimielin koostuu alueen kuntien, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoiminta-alueiden, sairaanhoitopiirin, erityishuoltopiirin edustajista
 - Lähtökohtana em. sopimus 2 kk:n kuluessa lain voimaantulosta muutoin valtioneuvosto nimeää 7 hlöä em. tahoista
- Väliaikainen HUS-valmisteluryhmä koostuu Uudenmaan sote-maakuntien, Helsingin kaupungin ja HUS-sairaanhoitopiirin edustajista ja toimii osana HUS-sairaanhoitopiiriä
- Tehtävät määritelty laissa ja liittyvät toiminnan käynnistämisen edellyttämiin päätöksiin ja toimiin

Omaisuus- ja velkaerien siirrot

- Sairaanhoidopiirien ja erityishuoltopiirien **kuntayhtymät** siirtyvät sote-maakunnille varoineen ja velkoineen
- Kuntien ja muiden kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen käytössä oleva **irtain omaisuus**, sopimukset ja siirtyvän henkilöstön **lomapalkkavelka** siirtyvät sote-maakunnille ilman korvausta.
 - Siirroilla oikaistaan peruspääomaa, jolloin ne eivät ole tulosvaikutteisia.
- Sote-maakunta vuokraa kunnilta niiden omistukseen jäävät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen **toimitilat** siirtymäajaksi (3 vuotta ja 1 vuoden optio).
- Sairaanhoidopiireiltä ja erityishuoltopiireiltä sote-maakunnille siirtyville veloille myönnetään **valtioneuvoston takaus**, jolla turvataan velkojien asema ja säilytetään lainat nollariskiluokassa.
- Siirrot toteutetaan kuntien ja kuntayhtymien laatimien selvitysten pohjalta.
 - Laissa määraaika selvityksille 28.2.2022.

Kompensaationsäntely

- Omaisuusjärjestelyistä voi aiheutua kunnille kustannuksia, esim. sosiaali- ja terveydenhuollon toimitiloja voi jäädä tyhjilleen.
 - Perustuslakivaliokunta edellytti kuntien taloudellista asemaa ja itsehallintoa turvaavaa korvausjärjestelmää.
- Korvaus vain omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista, joihin kunta ei ole voinut itse vaikuttaa. Korvausperusteena pääsääntöisesti **kunnallisveroprocentin** laskennallinen korotustarve omaisuusjärjestelyjen seurauksena 0,7 %-yksikköä.
 - Jos korvausta hakevan kunnan tuloveroprosentti on korvauksen hakemisvuonna vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti, kunta voi lisäksi saada korvausta kolme neljäsosaa em. korvausrajan alittavalta osalta.
- **Veronkorotustarve** vakiintuneesti käytetty ja yhdenvertainen mittari kuntataloudessa.

Erinäiset säännökset

- Kunnallisveroprosentin leikkaus vuonna 2023 -12,63 %
- Ulkoistamissopimuksien mitättömyys lain nojalla, jos sopimus ei turvaa maakunnan järjestämisvastuun toteutumista lailla säädetyllä tavalla eikä sopimusta ole mahdollista muuttaa lainmukaiseksi ilman uutta tarjouskilpailua
 - Säädetäisiin 2 vuoden siirtymäajasta
 - Säädetäisiin, että sote-maakunnalla ei ole velvollisuutta maksaa sopimukseen liittyviä sopimussakkoja
 - Säädetään tuottajan oikeudesta saada korvausta investoinneista, jotka tulevat hyödyttömäksi ja johon tilanteeseen ostopalvelutuottaja ei ole voinut varautua.
 - Mitättömyysriski erityisesti laajoissa kokonaisulkoistuksissa, ei koske suurinta osaa ostopalvelusopimuksia
- Kärkullan toiminnan jakaminen sote-maakuntien kesken sekä toiminnan jatkuvuuden turvaaminen
- Keski-Uudenmaan ja Etelä-Savon alueen pelastustoimia koskevat määräykset
- Valtakunnallisen toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskuksen perustaminen
- Väliaikaiset hankinnat

Suhde perustuslakiin ja sääntämijärjestys

Sote-uudistus

Tarkasteltavat näkökulmat

Sote-maakuntarakenne

Sote-palvelujen saatavuuden turvaaminen

Julkisen hallintotehtävän antaminen yksityiselle palvelutuottajalle

Pelastustoimi

Maakuntaitsehallinto

Rahoitus

Kunnallinen itsehallinto /vos-muutokset

Investointien rahoitus

Kielelliset oikeudet

Saamelaisten oikeudet

Tehtäväsiirto kunnilta sote-maakunnille

Kunnan verotusoikeus

Omaisuusjärjestelyt

Omaisuukskompensaatiosäätely

Henkilötietojen suoja

Helsingin asema

Ahvenanmaa

**Työ- ja virkaehtosopimussäätely
ja eläkemaksut**

**Hankintasopimuksen mitättömyys
ja omaisuuden suoja**

Asetuksenantovaltuudet

Paikallisen itsehallinnon peruskirja

Sote-palvelujen turvaaminen

- PL 19 §: Sosiaalisten perusoikeuksien turvaaminen
- PL 22 §: Julkisen vallan velvollisuus turvata perusoikeudet
- PL 6 §: Yhdenvertaisuus

- Ehdotetussa sääntelyssä on otettu huomioon erityisesti perustuslakivaliokunnan viime vaalikaudella antamat lausunnot palvelujen turvaamisesta kaikissa tilanteissa, järjestäjän omasta palvelutuotannosta sekä julkisen hallintotehtävän siirron edellytyksistä, vaikka ko. lausunnot eivät sellaisenaan ole sovellettavissa esityksen arviointiin, koska peruslähtökohdat eroavat
- Järjestämismvastausta, järjestäjän omaa palvelutuotantoa sekä ostopalvelujen hankkimisen edellytyksiä koskevilla ehdotuksilla pyritään vahvistamaan järjestämismvastuun kantoa ja turvaamaan palvelujen saatavuus kaikissa tilanteissa
- Omaa palvelutuotantoa koskeva edellytys kytkeytyy järjestämismvastuuseen liittyvän osaamisen varmistamiseen sekä velvollisuuteen turvata palvelut kaikissa tilanteissa

Palvelujen hankkiminen yksityisiltä ja julkisen hallintotehtävän siirto

- PL 124 §: julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi, eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai hyvän hallinnon vaatimuksia.
- Sote-tehtävät ovat lähtökohtaisesti julkisia hallintotehtäviä
- Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan alihankinta voi koskea teknisluonteista tai täydentävää toimintaa edellyttäen kuitenkin toimintaan ulottuvaa viranomaisvalvontaa sekä laatuvaatimuksia
- PL 124 §:n edellytykset on otettu huomioon säätämällä tarkemmin järjestämislaissa palvelujen hankkimisesta yksityisiltä, vuokratyövoiman käytöstä ja alihankinnasta ostopalveluissa

Maakuntaitsehallinto

PeVin viime vaalikaudella asettamat reunaehdot

- Kansanvaltaisuuden toteutuminen hallinnossa itsehallinnon ydin
- Tehtävistä on säädettävä lailla
- Rahoituksen yleiskatteellisuus on perusteltu itsehallinnon kannalta
- Itsenäinen verotusoikeus perusteltu mutta ei välttämätön
- Perusoikeuksiin toteuttamisveloitteeseen kuuluu rahoitusperiaate eli valtion on huolehdittava siitä, että maakunnilla on käytännön edellytykset suoritua tehtävistään
- Yleinen toimiala vahvistaisi maakunnan itsehallintoa
- Itsehallinnon osalta lainsäätäjällä enemmän harkintavaltaa kuin kunnallisen itsehallinnon osalta

Ehdotus

- Kansanvaltaisuus toteutuu maakuntavaaleilla valitun ylimmän toimielimen kautta
- Tehtävät säädetään lailla
- Rahoitus yleiskatteellista
- Ei verotusoikeutta
- Lailla säädetyllä perusrahoituksella ja lisärahoituksella rahoitusperiaatteen toteutuminen
- Säädetään rajattu yleinen toimiala
- Sote-maakuntien ohjauksesta säädetään lailla tarkemmin kuin kuntien osalta

Omaisuuskompensaatiosääntely

- PeVin asettamat edellytykset viime vaalikaudelta:
 1. Korvausoikeudesta säädettävä lailla
 2. Oma itsenäinen korvausjärjestelmä
 3. Korvaus koskee kaikkia omaisuuseriä
 4. Kunnilla oikeus korvaukseen menetysten vaarantaessa niiden taloudellisen itsehallinnon

Ehdotettu sääntely täyttää 1–4 edellytykset; korvausrajan osalta hallitus katsoo, että ehdotettu korvausraja turvaa kuntien taloudellisen itsehallinnon, kohtelee kuntia isoja ja pieniä tasapuolisella tavalla ja sisältää lisäkorvauksen kriisikunnille

Hankintasopimuksen mitättömyys

- PL 15 §: Omaisuuden suoja säännös suojaa sopimusten pysyvyyttä, joka merkitsee kieltoa puuttua taannehtivasti sopimusten sisältöön.
- Taannehtivuuskielto ei ole ehdoton ja sen tarkoituksena on suojata sopimusosapuolten perusteltuja odotuksia. Tähän kuuluu oikeus luottaa siihen, ettei lainsäädäntöä muuteta osapuolten näkökulmasta kohtuuttomasti
- Mitättömyysseuraus perusteltu sillä perusteella, että varmistetaan sote-maakunnille mahdollisuus kantaa lailla säädettävään järjestämisvastuuseen liittyvät vastuut
- Ehdotuksen perusteluissa on tuotu esiin, että monet sopimukset on solmittu nimenomaisessa tarkoituksessa estää omaisuuden siirto tai sote-maakunnan mahdollisuudet puuttua sopimukseen
- Sopimusten jatko tarkoittaisi, että sote-maakunta ei voisi järjestämisvastuunsa perusteella päättää palveluista alueellaan yhdenvertaisesti eikä turvata palveluja kaikissa tapauksissa
- Mitättömyysseuraamukseen on painavat yhteiskunnalliset perusteet

Kokonaisarvio

- Hallituksen käsityksen mukaan kokonaisarvio on, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyksityksessä.
- Esityksellä on vaikutuksia useisiin perusoikeuksiin ja sillä luodaan uutta lainsäädäntöä, jolla toteutetaan perustuslain 121 §:n 4 kohdassa tarkoitettu asukkaiden itsehallinto kuntaa suuremmalla alueella.
- Perustuslain kannalta on keskeisiä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuseen, ostopalvelujen rajaamiseen, sote-maakunnan itsehallintoon sekä Uudenmaan erilliskäytöksiin ja sekä rahoitusperiaatteen toteutumiseen liittyvät ehdotukset.
- Perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytäminen esityksestä on näin ollen perusteltua